kalendárium

No Spectators: The Art of Burning Man
Renwick Gallery, Washington

Összeállította: *Berényi Marianna*

NO SPECTATORS: THE ART OF BURNING MAN • RENWICK GALLERY, WASHINGTON DC • 2019. január 21-ig • Milyen nyomot hagy egy nyári fesztivál a művészetben? A *Burning Man*t a világ egyik legkreatívabb fesztiváljának tartják, ahol évente hetvenezren vesznek részt Nevada Black Rock sivatagában. A rendezvény hangulatát meghatározza a 4 és 44 fok között ingadozó hőmérséklet, a fogyasztói kultúra tagadása, a kölcsönös együttműködés, a közösségi alkotás, az erőszakmentesség és a radikális önkifejezés, melynek jegyében a gigantikus „égő ember" mellett utópisztikus installációk, szobrok, bizarr kiállítások ékelődnek a Mad Max jellegű tájba. A washingtoni Smithsonian Amerikai Művészeti Múzeum kebelében működő Renwick Galéria kiállítása most azok számára is elérhetővé teszi ezeket az alkotásokat, akik egyébként nem vállalnák a fesztiválhoz tartozó szélsőséges körülményeket. Mivel az intézmény kortárs művészeti eseményként is kiemelkedő jelentőségűnek tartja a *Burning Man*t, az extrém installációkat bemutató kiállításával életre kelti a kulturális mozgalom kreatív szellemét, mindezt csaknem a Fehér Ház szomszédságában!

BALATONI NYÁR. ÍRÓFÉNYKÉPEK AZ 1950-ES, 60-AS, 70-ES ÉVEKBEN • PETŐFI IRODALMI MÚZEUM • szeptember 16-ig • Talán nem meglepő, hogy vakációjuk idején a magyar írók sem tettek mást, mint mások: fürödtek, napoztak, horgásztak, vitorláztak, kirándultak, társaséletet éltek a Balaton partján. Időt szántak a családjukra. Néhányan azért a nyaralás egy részét is írással töltötték. Ottlik Géza vagy Nagy László evezőtúrái, Juhász Ferenc hátasa, ahogyan Mészöly Miklós, Örkény István, Déry Tibor, Sarkadi Imre vitorlásélete és Németh László szódája fényképen varázsolja elénk az 50-es, 60-as, 70-es éveket. A tárlat több mint száz képet vonultat fel, köztük ismeretlen, eddig be nem mutatott balatoni fotográfiákat a múzeum fotóarchívumának gyűjteményéből és családi albumok mélyéről. A fotók mellett az írók, költők Balatonhoz kötődő műveiből vett idézetek is olvashatók, ezekben a tájnak, a napsütésnek, a víznek, az itt szerzett élményeiknek, összességében a balatoni nyaraknak állítanak emléket.

ÉVMILLIÓK URAI – ÉLETHŰ DINÓK AMERIKÁBÓL • MÓRA FERENC MÚZEUM, SZEGED • 2019. január 10-ig • A nyár közepétől életnagyságú, 15-20 méteres dinoszauruszok lepik el a szegedi múzeum valamennyi szintjét. A közönség élethű másolatokat nézhet, köztük egy T. rex csontvázát. A tárlaton a mozgó „dinórobotok" mellett méretarányos csontváz-rekonstrukciók, eredeti fosszíliák is láthatók. Emellett interaktív elemekkel, játékokkal is várja a gyermekeket és a felnőtteket a szegedi múzeum.

TOLONGÓ IDŐK • MAGYAR NEMZETI MÚZEUM • augusztus 26-ig • A plakát a modern nagyvárosi társadalom üzenőfala. Az MNM időszaki kiállítása azt mutatja be saját gyűjteménye segítségével, hogy a fejlődés bűvöletében élő modern magyar társadalom mit láthatott – 1890 és 1989 között – ezen az üzenőfalon: újdonságokról, lehetőségekről, szükség- vagy kényszerhelyzetekről. A múzeum a magyar plakátművészet alkotásai mellett a politika- és társadalomtörténet tájékoztató, irányító, politikai és társadalmi közbeszédet érintő hirdetményeit, falragaszait, plakátjait gyűjti. Az időszaki kiállítás ebből válogatva három tömegkommunikációs témát villant fel a grafikai plakát első száz évéből: a gazdaság, kereskedelem és ellátás hirdetményei után a szabadidő eltöltésére és szórakozásra hívó hirdetményekkel, végül pedig a tömeg és hatalom „plakátnyelvét", azt, hogyan szólította meg és hogyan ábrázolta a plakát a sokaságot, az ország népét, a nemzetet, vagy annak egy – vélt vagy valós – részét.

KÉP ÉS ÖLTÖZET – 19. SZÁZADI DIVATLAPOK A JANUS PANNONIUS MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBŐL • MODERN MAGYAR KÉPTÁR, PÉCS • augusztus vége • A tárlaton festmények és korabeli divatlapok színes illusztrációi láthatók, amelyek a 19. századi magyar öltözködés történetét mutatják be az 1830-as évektől a század végéig olyan reprezentatív lapok mellékleteivel, mint a *Rajzolatok*, a *Nefelejts*, a *Magyar Bazár* vagy a *Divat Szalon*. A divatlapok ebben a korszakban többrétegű kulturális funkcióval rendelkeztek, s az öltözködési divatok mellett a könnyed, olvasmányos ismeretterjesztés hangnemében a magyar irodalmi műveltség, valamint a nemzeti identitás erősítésének is fórumai voltak. Ezeknek a sajtótermékeknek a közönsége az a polgárság, amely egyéniségének és társadalmi helyzetének kifejezésére a ruhaviselet és a műveltség divatjának változó és változatos termékeiből válogathatott. A kiállításban legalább olyan fontos szerepet kap a társadalmi térben több ráérő idővel rendelkező olvasó nő, mint maga a magyaros öltözködés jelrendszere.

DESIGN AH! • AZ INNOVÁCIÓ ÉS A FEJLŐDŐ TUDOMÁNYOK NEMZETI MÚZEUMA (MIRAIKAN), TOKIÓ • október 18-ig • A japán kiállítás lehetővé teszi a látogatók számára, hogy megtapasztalják a tervezés mechanizmusát, a tervező látásmódját. Az interaktív, öt érzékszervre épülő kiállításon az is kiderül, miért fontos mindez a tudomány és a technológia szempontjából. A tárlaton olyan egységek segítik a tervezésorientált gondolkodási folyamatot, mint a megfigyelés, az osztályozás vagy a rekonstrukció, mindezt sokszor a hétköznapi élet kérdései között. A „design" kifejezést sem csupán a formatervezés szinonimájaként használják. A látogató megérti, hogy a tervezés a tárgy megfigyelésének és elemzésének folyamata, majd az eredmény figyelembevétele után a különböző lehetőségek feltárása vezet a megoldáshoz. A „design" és a „designorientált gondolkodás" fontos eszközt jelenthet az összetett társadalmak kölcsönös megértésből fakadó, az új rendszerek létrehozásáért és az emberek sokféleségének megőrzéséért folytatott, együttműködésen alapuló küzdelméhez. A múzeum célja nem kevesebb, mint elvetni közös jövőnk magját az új gondolkodásmód bemutatásával.

GELIEBT. GEBRAUCHT. GEHASST. DIE DEUTSCHEN UND IHRE AUTOS (SZERETETT. HASZNÁLT. GYŰLÖLT. A NÉMETEK ÉS AZ AUTÓIK) • DREZDAI KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM • 2019. január 6-ig • Nem elég, hogy az autók a legfontosabb közlekedési eszközök Németországban, feltüzelik az érzelmeket, kifejezik a szabadságot, a dinamizmust, jelzik tulajdonosuk hatalmát és életmódját. Az olyan kultuszautók, mint a Trabant vagy a VW Bogár egyúttal a német történelem motorizált emlékei is. „Németország kedvenc gyermeke" ugyanakkor a gazdaság meghatározó tényezője, a gyárak, szervizek és kereskedők százezreknek adnak munkát, miközben az autók is felelősek a környezeti károkért, a közlekedési dugóktól ellehetetlenült városi életért. A Drezdai Közlekedési Múzeum vállalkozott arra, hogy járműveken, filmeken, plakátokon és dokumentumokon keresztül bemutassa az autó társadalmi és kulturális jelentőségét, nem feledkezve meg a háttérben zajló gazdasági és politikai folyamatokról sem.

FRIDA KAHLO. REMEKMŰVEK A MEXIKÓVÁROSI MUSEO DOLORES OLMEDÓBÓL • MAGYAR NEMZETI GALÉRIA, C ÉPÜLET • november 4-ig • A 20. század talán legmeghatározóbb női művészének, a mára ikonná vált Frida Kahlónak az alkotásai kétségtelenül meghatározzák a szezon kiállításkínálatát Budapesten. A mexikóvárosi Museo Dolores Olmedo, valamint más jelentős mexikói gyűjtemények jóvoltából több mint harminc festmény és grafika érkezett Budapestre. A válogatás – amelyben a művész védjegyévé vált önarcképei mellett szerepelnek olyan jelentős művek is, mint az első vászonfestményeinek egyike 1927-ből, valamint életrajzi ihletésű képek, portrék, szimbolikus tartalommal telített alkotások, rajzok, illetve fotók – betekintést enged Frida Kahlo szuggesztív, ám testi és lelki gyötrelmekkel teli belső világába és az általa megélt és újrateremtett, mitikus valóságba.

MIT VÁSÁROLT JUCIKA? NŐK A SZOCIALISTA REKLÁMBAN • MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM • november 4-ig • A kiállítás a szocializmus időszakának (1947–1989) rekláméletét idézi föl, valamint az ebből kiolvasható női ideálkép, szerepkör változásait. A tárlat a reklám fejlődésének folyamatosságát és dinamikáját mutatja be, mindeközben feltárulnak a szocialista kereskedelmi plakátok készítésének „kulisszatitkai", felcsendülnek a mozgóképes hirdetések közismert szlogenjei és dalai. A szocialista reklámtörténet általános ismertetésén túl a kiállítás tárgyalja azt is: mindebben milyen szerep jutott a nőknek az egyes időszakokban, és a nőket ábrázoló reklámok milyen társadalmi szerepek lenyomatai. A látogatók választ kapnak arra, „mi mindent vásárolt Jucika", Pusztai Pál grafikusnak a *Ludas Matyi*ban több évtizeden át megjelentetett figurája, az akkori modern nő karikatúrája.

A FIRENZEI KÍSÉRLET • PALAZZO STROZZI, FIRENZE • augusztus 26-ig • Az áprilisban indult helyspecifikus projekt szokatlan színfolt Firenze művészeti életében. Carsten Höller német művész, aki a Tate Modern termében már 2006-ban felállított egy óriáscsúszdát, most Stefano Mancuso neurobiológussal és Arturo Galansino kurátorral fogott össze, hogy

Olaszországban mutasson be egy olyan projektet, amely egyesíti a művészetet és a tudományt, a kettő közötti interakció révén pedig új eredmények, élmények születhetnek. A projekt első részeként a Palazzo Strozzi belső udvarában felépült egy húsz méter magas csúszda, ahonnan minden héten egy-egy véletlenszerűen kiválasztott látogató csúszhat le, kezében egy tő növendék babbal. Mivel a tudományos kísérlet során a növények és az ember kapcsolatát vizsgálják, kutatók elemzik, milyen hatással van a közös utazás a babra. A kísérlet második részében pedig azt figyelik meg, hogy a moziban látott horror-, illetve szórakoztató filmek nézőinek érzelmei miként hatnak a növények fejlődésére.

POSTER GIRLS. A CENTURY OF ART AND DESIGN • LONDONI KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM • 2019 januárjáig • A plakátlányok a londoni kiállításon ezúttal nem a reklámfelületekről mosolyognak ránk, hanem a képek mögül lépnek elő alkotóként. A nagyszabású kiállítás feltárja, miként járultak hozzá a London Transport jól ismert arculatának kialakításához, valamint a vállalat mi mindent tett a tehetséges nők elismeréséért. A kiállítás több mint százötven plakáttal és eredeti műalkotással próbálja bemutatni a design elfelejtett hősnőit úgy, hogy munkáik mellett felfedi eddig rejtett élettörténeteiket is. A kiállított művek a különböző művészeti stílusok, médiumok káprázatos spektrumát mutatják. A tárlat az 1900-as évek elejétől időrendi sorrendben mutatja be, hogy az egyes korszakok miként befolyásolták a művészek stílusát.

AZ AVAR KOR – MADÁRTÁVLATBÓL • DAMJANICH JÁNOS MÚZEUM, SZOLNOK • augusztus 26-ig • Három évszázad kincseit gyűjtötte egybe a szolnoki Damjanich János Múzeum *Az avar kor – Madártávlatból* című kiállításon. Van olyan leletegyüttes, amely a 19. században került a Magyar Nemzeti Múzeumba, de láthatunk olyanokat is, amelyeket már a 21. században tártak fel. Külön érdekessége a kiállításnak az is, hogy a bemutatott tárgyak túlnyomó többsége jól ismert ugyan a szakirodalomból, de ténylegesen még a kutatók többsége sem láthatta őket eredetiben. A múzeum Jász-Nagykun-Szolnok megye és környékének avar kori leleteit bemutatva arra keresi a választ, hogy folyamatos változás során megy-e végbe a leletanyag átalakulása, vagy pedig egy 670/680 táján kelet felől betelepedő törzsszövetség népessége adja meg a változásokhoz szükséges erőt, majd belső változások során alakul ki a griffesindás csoport jellegzetes leletanyaga.

MAURER DÓRA: HAJTOGATOTT IDŐ. FILMRETROSPEKTÍV • RÓMER FLÓRIS MŰVÉSZETI ÉS TÖRTÉNETI MÚZEUM • ESTERHÁZY-PALOTA, GYŐR • szeptember 30-ig • Maurer Dóra korai filmjei irányadók voltak a Balázs Béla Stúdió *Filmnyelvi sorozata* számára, amelyet Bódy Gábor kezdeményezett azzal a céllal, hogy különböző művészeti ágak avantgardista alkotóit a film számára összehozza, és ez sikerült is a kor számos fontos írójával, költőjével, zeneszerzőjével és nem utolsósorban képzőművészével. Az elmúlt tíz-tizenöt évben egyre több vetítést szerveznek nemzetközi és hazai kiállításokon, ami mögött egy egész

esztétikai ok-okozati rendszer húzódik meg. Ebből a szempontból egy önmagában is fontos esemény – Maurer Dóra filmretrospektív kiállítása – sajátos megvilágításba kerülhetne. A kiállításon a művész konceptuális fotói, állóképanalízisei mellett tizenkét filmje látható, loopolva.

KIÁLLÍTÁS AZ OROSZ FOCI TÖRTÉNELMÉRŐL • VDNH, MOSZKVA • október 7-ig • A futball-világbajnokság idén nyáron az egész bolygó életére kihat, és ez alól a kurátorok sem kivételek. Az Összoroszországi Kiállítási Központ (VDNH), amely eredetileg a Szovjetunió gazdasági, műszaki és tudományos életét volt hivatott bemutatni, idén nyáron a sportot helyezte középpontba. A szokatlan kiállítási projekt egy táborba szólítja a különböző generációkat, sportolókat és szurkolókat, miközben bemutatja, miként vált a legnépszerűbb sporttá a cári időktől napjainkig a foci. Szó esik a leghíresebb szovjet játékosokról, a női labdarúgásról, az orosz futball-huliganizmusról, nem hiányoznak a ritka fociattribútumok, a legendás fotók, az emlékezetes filmfelvételek, de a látogatók kipróbálhatják az első szovjet számítógépes játékokat is, miközben a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások, animációk, irodalmi szövegek is újabb élményeket kínálnak.

ARANY • EURÓPA ÉS A FÖLDKÖZI-TENGERMELLÉKI CIVILIZÁCIÓK MÚZEUMA (MUCEM), MARSEILLE • szeptember 10-ig • Az arany a vágy és a hódítás tárgya, a hatalom és a gazdagság hagyományos szimbóluma, de formálhatósága a metamorfózis jelképévé, a művészet kedvelt anyagává is tette. A MuCEM történeti, régészet tárgyakat és kortárs műalkotásokat ötvöző kiállítása három évezred remekműveit teszi összehasonlíthatóvá. Ékszerek, szobrok, ereklyék, relikviák, mágikus tárgyak, a bemutatott filmek nemcsak a tárgyak sokféleségéről beszélnek, hanem azt is vizsgálják, milyen hatással volt az emberiségre és a természeti környezetre a nemesfém utáni őrült hajsza. A kiállítás több mint ragyogó kincsek felhalmozása. Olyan párbeszéd a régészet, a történelem és a kortárs művészet között, amely lehetővé teszi a látogatók számára, hogy az aranyat vágyként, álomtárgyként, politikai konstrukcióként és kreatív forrásként egyaránt értelmezzék.

FRIDA KAHLO: MAKING HER SELF UP • VICTORIA ÉS ALBERT MÚZEUM, LONDON • november 4-ig • Ha nem tudunk Frida Kahlo alkotásaival Budapesten betelni, érdemes Londonba utaznunk, ahol a V & A kiállításán egykor a művész tulajdonába tartozó személyes tárgyakat, ruhákat, fényképeket és festményeket tekinthetünk meg. A kurátorok célja, hogy megértsük, miként épült fel Kahlo identitása, miként jelent meg mindez a mindennapi tárgyaiban, legyen szó a guatemalai pamutkabátjáról, Ebony márkájú szemöldökceruzájáról vagy éppen a piros, kínai mintával hímzett ortopéd csizmájáról, amelyet lába elvesztése után viselt. A bemutatott kétszáz tárgy a művész mexikói szülőházában berendezett múzeumból, a Kék Házból érkezett Londonba. Ez az első alkalom, hogy az ikonikus (mű)tárgyegyüttes elhagyja azt az épületet, amelyet felesége halála után Diego Rivera a mexikói államnak adományozott.